mid-20th-century levelling work, followed first, at a depth of roughly 50–80 cm, a 10–30 cm thick, archaeologically valuable 17th-century dark grey soil horizon with large numbers of animal bones and isolated sherds of 16th–17th-century household pottery, then a roughly 5 cm thick horizon of yellowish ferrous sand without any finds, and finally sterile soil, reddish clay loam (Fig. 2), in which pits with 16th–17th-century finds were encountered in places. The investigation catalogued around 1000 finds (Fig. 3).

Arūnas Kalėjus, Paulius Važnevičius

Prieplaukos krantinė

2022 m. rugpjūtį Kauno mieste, ties Prieplaukos krantinės ir Muziejaus gatvės sankirta, tarp Nemuno ir Neries upių, buvo vykdyti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Jie atlikti, nes aptariamoje vietoje planuota įrengti naują lietaus nuotekų trasą.

Atliktų tyrimų vieta Š dalyje įsiterpia tarp senamiesčio 5–6 kvartalų. M. Bertašiaus tyrimų duomenimis, šiuose kvartaluose užstatymas pradėjo formuotis dar XV a., o intensyviausiai augo XVI–XVII a. Nuo XVI a. vidurio šioje Kauno senamiesčio dalyje buvo vykdomi dideli žemės kasimo darbai – prie senojo uosto buvusi miesto dalis sparčiai vystėsi ir pasižymėjo standartizuota mūro statinių statyba. Miesto raida ir kvartalų statyba buvo sutrikdyta XVII a. pradžioje dėl karų su Švedija susilpnėjus Lenkijos ir Lietuvos valstybei, taip pat XVII a. viduryje, karinio konflikto su Rusija metu.

Analizuojant XVIII a. pabaigos–XIX a. Kauno miesto planus, tyrimų aplinkoje užstatymas nepažymėtas, o PV trasos dalis anuomet galėjusi būti po vandeniu.

Kauno senamiesčio 6 kvartale, sklype T. Daugirdo g. 1, 1980 m. archeologinius tyrimus atliko A. Vaškelis, J. Juchnevičius (*LIIR*, f. 1, b.1447), 1983–1984 m. darbus tęsė A. Vaškelis (*LIIR*, f. 1, b. 1460–1463). Tyrimų metu nustatyta kultūrinio sluoksnio chronologija, aptikta XV–XVII a. radinių, mūrinių pastatų fragmentų, atidengti kiemo grindiniai, rastos gamybinės bravoro ir hipokausto tipo krosnys. 1987 m. sklype T. Daugirdo g. 5 tyrimus atliko A. Vaškelis, kurių metu fiksuoti XVI–XVII a. užstatymo pėdsakai (*ATL 1986 ir 1987 metais*, 1988, p. 146–148). 1992–1993 m. A. Vaškelis, D. Balčiūnas ir A. Žalnierius vykdė tyrimus sklype T. Daugirdo g. 1–3 (*ATL 1992 ir 1993 metais*, 1994, p. 221–224, 255–261). Jų metu atkasti ir išvalyti XVI–XVII a. rūsiai, XVII a. grindinys. 2015 m. T. Daugirdo g. 1 sklypą tyrė D. Balčiūnas (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 268–269). Jų metu nustatytas pamatų apačios gylis nuo žemės paviršiaus, įvertinta pamatų rūsių būklė. T. Poška 2018–2019 m. apie 70 m į R nuo 2022 m. tyrimų vietos, sklype T. Daugirdo g. 1, vykdė žvalgymus ir detaliuosius tyrimus (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 221–225). Jų metu fiksuotas 2–2,6 m storio, struktūrų vietose – iki 4,4 m storio kultūrinis sluoksnis, surasta II tūkst. pr. Kr.– II a., XV–XVIII a. archeologinių radinių. 2019 m. A. Žalnierius, D. Balčiūnas, A. Puškorius, J. Laurs atliko archeologinius tyrimus Santakos g. 11 statomų Lietuvos krepšinio namų vietoje (apie 65–80 m į ŠV nuo 2022 m. tyrimų vietos). Nesuardytose vietose rastas iki 5 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio didžiąją dalį sudaro supiltiniai sluoksniai su negausiais XVI–XVII a. radiniais. Užfiksuoti 3 grindinių lygiai, apatiniame sluoksnių horizonte aptikta XV a. radinių. Prie Bernardinų gatvės rastas plytų ir akmenų mūro pamatas, kurio apatinė dalis datuojama XVI–XVII a. (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 231–267).

1 pav. Situacijos planas: 1 – žvalgyta prieduobė; 2 – tirtas šurfas. E. Mačiokaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – the surveyed access pit, 2 – the test pit.

2 pav. Prūsija, Vilhelmo I 1874 m. 10 markių. D. Sprindienės nuotr.

Fig. 2. The 1874 Prussia William I 10-mark coin.

2022 m. iki įžemio buvo tirtas 2x2 m dydžio šurfas bei iki 3,9 m projektinio gylio žvalgyta 3x2,5 m dydžio prieduobė (1 pav.). Aptariamų tyrimų vieta turėjo ryškų nuolydį P kryptimi: žvalgytos prieduobės paviršius buvo bemaž 6,82 m aukščiau nei tirto šurfo. Bendras tyrimų plotas siekė 11,5 m^2.

Šurfas tirtas naujai įrengiamos lietaus nuotekų trasos PV dalyje, į P nuo pastato, esančio Prieplaukos krantinės g. 8, maždaug 28 m į Š nuo Nemuno. Jo paviršius prieš atliekant tyrimus buvo apaugęs žole, turėjo nežymų nuolydi P kryptimi (link Nemuno). Iki 38–46 cm gylio stebėti paviršiaus sluoksniai: velėna, pilkšvas žvyringas gruntas ir gelsvas smėlis. Po jais pasiektas apie 48–80 cm storio griuvenų, akmenų, asfalto ir betono gabalų sluoksnis, storėjantis Š kryptimi. Nuo 0,9–1,25 iki 1,4–1,5 m gylio fiksuoti XIX a. piltinės kilmės horizontai iš gelsvo bei pilkšvo smėlio su pavieniais rausvais plytgaliais ir XIX a. radiniais. Maždaug 1,2 m gylyje šurfe buvo rasta auksinė 1874 m. Prūsijos moneta – 10 markių (2 pav.). Gilinantis toliau, 1,5–1,6 m gylyje pasiektas plonas 1–2 cm tamsiai pilkas gruntas – buvęs paviršius, po kuriuo tęsėsi rusvas 35 cm storio žvyro ir griuvenų sluoksnis. Jame aptikti XVI a. II pusės–XVII a. vidurio radiniai: 8 plokštinių koklių dalys, 2 dubeninių koklių fragmentai, 35 keraminių indų šukės, taip pat 4 stiklinių dirbinių fragmentai (3 pav.). Žemiau šio sluoksnio aptiktas apie 10–20 cm storio pilkšvas drėgnas žvyras be radinių. Maždaug 1,95–2 m gylyje (H_{abs} 19,10 m) pasiektas pilkšvas šlynas – įžemis (4 pav.).

3 pav. Radiniai: plokštinio koklio fragmentas, akmens masės rankenėlė ir stiklo dirbinio šukė. D. Sprindienės nuotr.

Fig. 3. Finds: a panel stove tile (Blattkachel) sherd, a stoneware handle, and a glassware shard.

4 pav. Šurfo vaizdas iš ŠR pasiekus įžemį. P. Vutkino nuotr.

Fig. 4. The test pit as seen from the NE after reaching sterile soil.

Prieduobė žvalgyta trasos ŠR dalyje, esamo šulinio ir trasos vietoje, į PR nuo pastato, esančio Prieplaukos krantinės g. 8, maždaug 62 m į Š nuo Nemuno. Čia, pašalinus asfaltą ir skaldą, iki projektinio 3,9 m gylio tęsėsi tik pilkšvai rusvas permaišytos struktūros gruntas, suformuotas XX a. pabaigoje vykdant šulinio įrengimo ir trasos tiesimo darbus. Archeologiškai vertingas sluoksnis neaptiktas, įžemis nepasiektas, radinių nerasta.

The Kaunas wharf

A 2022 field evaluation (a 4 m^2 test pit and the survey of a 7.5 m^2 access pit) near the intersection of Muziejaus and Prieplaukos krantinės Streets in Kaunas Old Town revealed from a depth of 1.5–1.6 m an archaeologically valuable second half of the 16th–17th-century layer (Fig. 1) and yielded 50 finds: potsherds, glass shards (Fig. 3), and a Prussian 10-mark coin (Fig. 2). Sterile soil (greyish silt) was reached at a depth of 1.95–2 m (Fig. 4). The survey to a predetermined depth of 3.9 m in the utility access pit to the NE of the test pit revealed only 20th-century mixed soil.

KĖDAINIAI

Karolis Duderis

Didžioji gatvė 60

2022 m. Kėdainių senamiesčio (UK 16074) ir senojo miesto archeologinės vietovės (UK 5148) teritorijose, sklype Didžioji g. 60, prieš darbus elektros trasos vietoje atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu ištirti 4 šurfai (16 m^2 bendro ploto). 1999 m. A. Juknevičius vykdė žvalgomuosius tyrimus sklype Didžioji g. 62 (*LIIR*, f. 1, b. 3437). Jų metu tiek pastato aplinkoje, tiek viduje ištirtos 9 žvalgomosios perkasos, iš viso 158,4 m^2 plotas. Užfiksuotas 1,6–2,1 m storio XV–XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Nustatyti 6 tirto pastato statybos ir rekonstrukcijų etapai, atidengti XVII a. datuojami mūro fragmentai. 2015 m. sklype Didžioji g. 60 žvalgymus atliko I. Sadauskas (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 542). Žvalgytas 774 m^2 plotas aptiktas XX a. permaišytas kultūrinis sluoksnis su pavieniais XVII–XIX a. radiniais. 2018 m. šio straipsnio autorius žvalgomuosius tyrimus atliko Smilgos gatvėje, kur arčiausiai šiais metais planuojamų vykdyti tyrimų buvo iškasti šurfai 14–15 (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 310–311).